

Χρήστου Π. Μπαλόγλου, *Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Φιλοσοφία. Ὁ ἐπηρεασμὸς τοῦ ἀπὸ τὴν Φιλοσοφία καὶ οἱ φιλόσοφοι τοῦ περιβάλλοντος τοῦ.* Βραβείον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐκδ. Χρονικὰ τῆς Χαλκιδικῆς, τεῦχος 50, Θεσσαλονίκη 2003, 195 σσ.

Ἡ μελέτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτὼ ἀνισομεγέθη κεφάλαια. Προτάσσεται ὁ Πίνακας τῶν Περιεχομένων (σσ. 11-13), ἀκολουθεῖ ἕνας κατατοπιστικὸς πίνακας βραχυγραφιῶν (σσ. 15-18) καὶ ἡ «Εἰσαγωγή» (σσ. 19-21), στὴν ὁποία περιγράφεται ἡ δομὴ τοῦ ἔργου.

Μὲ βάση τὴν ρήση τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν νεαρὸν διάδοχο τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου Ἀλέξανδρο «ἀκούω δὲ σὲ πάντων λεγόντων ὡς φιλόφρωνος εἶ καὶ φιλαθήναιος καὶ φιλόσοφος» (σ. 19) καὶ τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Πλουτάρχου, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος κατώρθωσε νὰ ἀναδειχθῆ «φιλοσοφώτατος πάντων» (σ.3), διερεῦνε ὁ συγγραφέας τὴν σχέση τοῦ Ἀλεξάνδρου μὲ φιλοσόφους, ρήτορες καὶ ἱστορικοὺς τῆς ἐποχῆς τοῦ καὶ τὴν συναναστροφή του μὲ αὐτούς.

Ἡ κυνικὴ φιλοσοφία μὲ κυριότερους ἐκπροσώπους τῆς τὸν Διογένη τὸν Σινοπέα, τὸν Κράτητα τὸν Θηβαῖο, τὸν Φίλισκο τὸν Αἰγινήτη, πού ὑπῆρξε ἐκ τῶν διδασκάλων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ καὶ τὸν Ὀνησίκριτο ἀπὸ τὴν Ἀστυπάλαια, τὸν ἀξιωματοῦχο τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ ὁποῖος ὡς ἱστορικὸς παρακολούθησε τὴν ἐκστρατεία, ἀποτελεῖ τὴν πρώτη γνωριμία τοῦ Ἀλεξάνδρου μὲ τὴν φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς του (Κεφάλαιο 1, σσ. 23-65)

Ὁ συγγραφέας ἀναλύει κατὰ τρόπο ἐνδελεχῆ καὶ συστηματικὸ τὴν προσπάθεια ἐξευρέσεως διδασκάλου ἀπὸ τὸν Φίλιππο γιὰ τὸν γιό του Ἀλέξανδρο. Ἡ Ἀκαδημία μὲ τὸν Σπεύσιππο καὶ ἡ Ρητορικὴ Σχολὴ τοῦ Ἰσοκράτους προσπαθοῦν νὰ προβληθοῦν ὡς ἐπικρατέστερες γιὰ τὴν ἀγωγή τοῦ νεαροῦ διαδόχου. Ὁ Φίλιππος δὲν θὰ ἐπιλέξει δάσκαλο ἀπὸ τίς δύο πλέον προβεβλημένες σχολές τῆς ἐποχῆς του καὶ θὰ στραφῆ στὴν Λέσβο, ὅπου βρίσκεται καὶ ἐργάζεται ὁ Ἀριστοτέλης, μετακινούμενος ἐκεῖ μετὰ τὴν τριετῆ παραμονή του στὴν Ἄσσο, δίπλα στὸν Ἑρμεία (Κεφάλαια 2 καὶ 4)

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα ὅπως ἀνιχνεύει τὴν τυχὸν ἐπίδραση τοῦ Ἀριστοτέλους στὸ ἔργο καὶ τὴν πολιτικὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Παραλλήλως, ἐξηγεῖται ἡ ἀρνητικὴ θέση τοῦ Περιπάτου ἔναντι τοῦ Ἀλεξάνδρου (Κεφάλαιο 5).

Δὲν λησμονεῖ ὁ συγγραφέας νὰ ἀξιολογήσει τὴν συμβολὴ τῶν δύο φιλοσόφων Ἀναξάρχου καὶ Πύρρωνος καὶ νὰ ἀναλύσει τὴν παρουσία τους στὴν ἐκστρατεία (Κεφάλαιο 6).

Σε μικρότερα κεφάλαια αναλύεται η αναφορά του ρήτορα Αίσχίνη στον Ἀλέξανδρο (Κεφάλαιο 3), η επίδραση του Ἀλεξάνδρου στους Στωικούς, αφού ο Ἀλέξανδρος κατόρθωσε να καταστήσει την οίκουμένη μία ένια «πόλιν» (Κεφάλαιο 7), καθώς και η βασιζόμενη στο μυθιστόρημα του (Ψευδο)Καλλισθένης συνάντηση του Ἀλεξάνδρου με τον Πλάτωνα, τον Δημόκριτο και τον Μενέδημο (Κεφάλαιο 8).

Ἀναλυτική βιβλιογραφία ἔργων Ἑλλήνων (σσ. 171-174) και ξένων συγγραφέων (σσ. 174-184) και χρηστικά εὔρετήρια ὀνομάτων (σσ. 185-195) κατακλείουν τὴν μελέτη, πὸ ἀναμφιβόλως συμβάλλει στὴν ἐξέταση μιᾶς ἄλλης πτυχῆς μιᾶς προσωπικότητος με δράση κοσμοϊστορική.

Γεωργία ΞΑΝΘΑΚΗ ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ